

Sammanfattning av tester och instrument vid minnesutredning och uppföljning

På vårdcentral och specialistmottagning

Trailmaking test A och B

Ställer krav på visuell avsökning och perception
Uppmärksamhet, psykomotoriskt tempo
TMT-B innebär mera komplexa kognitiva krav

Att konsekvent och uthållighet följa två parallella mentala spår kräver god exekutiv kapacitet

Metodiken går ut på att patienten så snabbt han/hon förmår ska dra en linje mellan ett antal numrerade cirklar på ett A4-papper. Det ska se i sifferordning och utan att lyfta pennan. Även på B-delen finns numrerade cirklar, men också cirklar innehållande bokstäver. Principen är varannan siffra och varannan bokstav i sifferordning respektive bokstavsordning.

NorSDSA

NorSDSA är ett screeningtest framtaget i syfte att bedöma körlämplighet efter stroke eller annan hjärnskada. Testet består av fyra olika deltester som ger sex mätresultat. Utvärderingen av resultatet kan antingen ske i form av ett sammanfattande värde eller som ett värde för varje ingående deltest. Den engelska originalversionen är framtagen av en arbetsterapeut (F Nouri) i samarbete med en psykolog (N Lincoln).

I deltestet Pricköverstrykning ingår komponenter som visuell avsökning och visuell uppfattningsförmåga, vidmakthållen och selektiv uppmärksamhet, samt hastighet. De fel som görs i utförandet (antingen överhoppningar eller otillåtna markeringar) hör snarare samman med brister i visuell uppfattningsförmåga än med sviktande uppmärksamhet.

Deltesten Riktningar och Kompass skiljer sig åt, trots likheterna i testmaterial och tillvägagångssätt. Riktningar är ett närmast enfaktoriellt deltest, som enbart mäter relativt enkla visuospatiala förmågor, medan Kompass är flerfaktoriellt och kräver såväl förmåga att avsöka och bearbeta visuellt material, som psykomotorisk snabbhet och uppmärksamhet.

Vägmärke-testet, slutligen, är (åtminstone i ursprungsversionen med tidsgräns på tre minuter) besläktat med andra test, som kräver visuell avsökning och bearbetning, ofta under tidspress. Det finns även samband med minnestest, såväl verbala som visuospatiala.

AQT – A Quick Test

Undersökningsområde:

Är ett screeninginstrument för kognitiv snabbhet.

Screenar tempoparietal hjärndysfunktion

Innefattar att benämna stimuli som färg och form och att kunna stifta mellan stimuli.

Det mäter även förmågan att snabbt kunna hämta information ur korttidsminnet.

Konstruktion:

Tre delar: Benämna färg, benämna form och benämna färg och form.

AMPS – Assessment of Motor and Process Skills

Undersökningsområde:

Mäter kvalitet på en individs förmåga att utföra hushållsaktiviteter i hemliv och/eller personliga aktiviteter i det dagliga livet. Kvaliten på utförandet bedöms genom att värdera ansträngning, effektivitet, säkerhet och oberoende i 16 motoriska färdighetsmoment och 20 processfärdighetsmoment.

Konstruktion:

Instrumentet består av standardiserade vardagliga aktiviteter. Patienten observeras i utförandet av kända och självvalda aktiviteter. Kvaliten i utförandet bedöms i en fyragradig skala. Resultaten från en AMPS-bedömning kan databearbetas och presenteras i olika rapporter.

Montreal Cognitive Assessment (MoCA)

Undersökningsområde:

Ett snabbt screeninginstrument för lätt kognitiv funktionsnedsättning. Det utvärderar: uppmärksamhet/koncentration, exekutiva funktioner, minne, språklig förmåga, visuokonstruktiva förmågor, abstrakt tänkande, räkneförmåga och orientering.

Konstruktion:

Innehåller deltest för visuospatial/exekutiv förmåga, benämning, minne, uppmärksamhet, språk, abstraktion, fördröjd återgivning och orientering. Högsta möjliga resultat är 30 poäng, och 26 poäng eller mer indikerar normal funktion.

Cognistat 2011

Undersökningsområde:

Bedömning av kognitiva funktioner avseende:

Tre generella faktorer:

Grad av medvetande

Konstruktion

Orientering

Fem domäner avseende förmåga:

Språk

Konstruktion

Minne

Räkning

Logiskt resonemang

MMSE-SR

Konstruktion:

Standardiserad testutredning. Manual finns för vägledning. Tydlig struktur för bedömning finns i manualen. Instrumentet består av 20 frågor uppdelat på 11 områden. Frågorna täcker orientering till tid och rum, minne, språk och visuospatiala funktioner (som avser syn- och rumstolkningsförmåga).

KSB – Kognitiva Screeningbatteriet

Målgrupp:

Patienter med tidiga tecken på demenssjukdom och MCI (mild cognitive impairment).

Undersökningsområde:

Utredning av patientens kognitiva förmåga inom fem olika domäner; minne/inlärning, snabbhet/uppmärksamhet, visuospatial funktion, språk och exekutiv funktion. Vissa av testen är också lämpade för bedömning av patientens lämplighet som bilförare. (Ray Complex figure - kortversionen ska inte användas på primärvårdsnivå)

Klocktest

Klocktestet används för screening och uppföljning av kognitiv påverkan. Det mäter konstruktionsförmåga, tidsuppfattning samt nedsättning i abstraktion och planering. Testet ger utslag redan i början av sjukdomsförloppet, särskild vid Alzheimers sjukdom.

5X3

Är ett nytt kognitivt screeningsinstrument, framtaget för att bidra till ökat precision för att vid identifiering av minnesstörning hos äldre personer som genomgår basal minnesutredning inom primärvården.

ADL-taxonomin relaterat till minnesproblematik

Resultat och erfarenheter från resursenheterna i teknik och demensprojektet, HI 2008.

Människan, frisk som sjuk, är en aktiv varelse med egna resurser. Vid olika funktionsnedsättningar påverkas möjligheten att vara aktiv eftersom de miljöer vi lever i oftast är anpassade med den friska personen som norm. Det som hindrar en person med demenssjukdom från att klara de vardagliga aktiviteterna kan ha fysiska, psykiska, psykosociala orsaker eller vara faktorer i den omgivande miljön.

Vid bedömning av personens ADL-förmåga utifrån ADL-taxonomin bedöms om personen

Kan – att ha förmågan att klara av aktiviteten i förhållande till sjukdomsnivån

Vill – att ha insikten om sin förmåga, att ha förmågan att be om hjälp

Gör – klarar att ta initiativ att genomföra aktiviteten

Med utgångspunkt från bedömningen utarbetas ett förslag på åtgärder.

Arbetsterapeuten gör en observation och bedömning utifrån resurser.

I ADL-taxonomin relaterat till minnesproblematik tar man upp delaktiviteter och förmågor i det dagliga livet med frågeställningar utifrån minnesförmågan.